

# Osnovni alat za pastora

Thomas Sibley  
Biblijski institut, Zagreb  
tsibley@bizg.hr

UDK:227.1:254:262.1  
Stručni članak  
Primljeno: 10, 2010.  
Prihvaćeno: 10, 2010.

## Sažetak

*Na početku pastоровe službe često se potvrđuje mjesto i važnost Pisma, kao glavnog alata koji pastor treba koristiti, no ono često biva potisnuto pod pritiskom aktivnosti službe. Ovaj članak ukratko obrađuje Drugu poslanicu Timoteju 3,10-16 te važnost i uporabu Pisma za usavršavanje "Božjeg čovjeka" u njegovoj službi. To je molba upućena pastoru, da dopusti Duhu Svetom da upotrebljava Pismo i neprestano ga priprema za njegovu pastorsku ulogu.*

*Ključne riječi: pastor, Pismo, osvjedočenje, ispravljanje, odgajanje, poučavanje, opremanje.*

Zahtjevi za vođu duhovne zajednice su brojni i veliki. Ma kako nazivali<sup>1</sup> ulogu osobe na koju zajednica gleda kao na duhovnog vođu, preplavljena je potrebama i očekivanjima (i onim izrečenima i onim neizrečenima). Većina skupina u široj kršćanskoj zajednici potvrdila bi da pastor treba biti "Božji čovjek" s iznimnim pozivom i pomazanjem Duha Svetoga. On je prepoznat kao osoba koja ima iznimne darove za služenje i vodstvo u kršćanskoj crkvi.

Obično je ta osoba prošla neki oblik obuke i obrazovanja u svrhu pripreme za mnoštvo zadataka koji će mu biti zadani. Utemeljene skupine crkava i denominacijske organizacije obično zahtijevaju službeno obrazovanje na teološkim školama ili sveučilištima prije nego što će "imenovati"<sup>2</sup> pojedinca. Premda mnoge

- 1 Ovisno o denominaciji ili skupini crkava, ta osoba može se nazivati pastorom, svećenikom, starješinom, službenikom, propovjednikom ili jednostavno vođom. Svaka grupa koristi svoj termin, s određenim razlogom, da bi razlikovala vođu od općenitog članstva u crkvi.
- 2 "Službeno postaviti nekoga kao svećenika, službenika ili rabina" je opće prihvaćeni izraz. Ovisno o skupini, taj čin obično vrši službeno upravno tijelo ili službenik koji predstavlja tu skupinu crkava.

skupine crkava, koje su obično smještene u "tradiciju slobodnih crkava", nemaju službeno akreditirane institucije, većina ih ima svoje vlastite procese za obuku i obrazovanje koji pomažu u pripremi "Božjeg čovjeka" za služenje Kristu, crkvi i široj zajednici. "Alati" koji se koriste u procesu pripreme obično obuhvaćaju: obučene i iskusne pojedince koji služe kao učitelji, knjige koje se bave znanjem i vještinama važnima ili nužnima za vodstvo u crkvi, a koje su napisali stručni autori, izrečene i neizrečene tradicije zajednice i Sveto pismo. U procesu pripreme ne očekuje se da će osoba ovladati svim alatima, već da će ih naučiti koristiti i razvijati tijekom pastorskog života u svrhu učinkovitog služenja.

Tradicionalno, događaj na kojem se posvećuje vođa crkve sadrži čitanje čitavog ili samo dijela teksta iz Druge poslanice Timoteju, treće i četvrto poglavlje. U onim crkvama koje potvrđuju prvenstvo Biblije, obično se čuje propovijed koja pred vođu stavlja sljedeći izazov: "Propovijedaj riječ, nastoj oko toga u dobro vrijeme i u ne vrijeme, pokaraj, opominji, zaprijeti sa svom strpljivošću i naukom!" [Šarić] (2 Timoteju 4,2). Izazovno pitanje na srcu i umu ovog autora jest: "Uzima li itko te propovijedi za ozbiljno?" Je li onaj koji je izrekao propovijed dopustio Riječi da ga pripremi za njegove životne prilike? Je li Riječ njega ispravila, opomenula i ohrabrila? Ako je tako, kako je i kada bio ispravljen, opomenut i ohrabren? A što je s onima koji su brzi na izricanju srčanog "Amen!" na kraju strastvene propovijedi na službi za postavljanje pastora? Na koji način se Riječ koristi u osobnim i zasebnim životima pastora i crkvenih vođa koji su u službi?

Ovaj članak potaknut će vođu crkve da obrati pažnju na izazov koji apostol Pavao postavlja u Drugoj poslanici Timoteju 3,14 do 4,2, te da drži Sveta pisma kao primarni izvor za neprestanu obuku u pravednosti. Uvodni predmeti teologije navode četiri do sedam temeljnih izvora za razvoj teologije pojedinca.<sup>3</sup> Četiri koja su zajednička većini popisa obuhvaćaju tradiciju, osobno iskustvo, razum i Bibliju. Uzevši u obzir osobnu praktičnu teologiju, iskreno sagledavanje pridodat će ovom popisu i kulturne vrijednosti, pravila denominacije i zajednice, svrsishodnost, te možda i događanja u svijetu. Sve što je navedeno vrši jaki utjecaj na neprestano opremanje pastora. Međutim, izvor koji se najviše potvrđuje, barem u protestantskim krugovima, i oko kojeg se najviše debatira u crkvi, jest Sveto pismo - Biblija.

Pažljivo čitanje teksta trebalo bi riješiti pitanje - ili će ga možda još intenzivirati? Kada Pavao potiče Timoteja, "ostani u onome što si naučio i čvrstom vjerom prihvatio" (2 Timoteju 3,14), ne poziva li se na osobno iskustvo i razum? I kada Pavao tom izazovu nadodaje, "jer znaš od kojih si to naučio", ne potvrđuje li apostol osobno iskustvo jednako kao i tradiciju? Raymond Collins (261 ) ističe:

3 Za opsežan opis izvora vidi Alister E. McGrath, *Uvod u kršćansku teologiju*, 6. poglavlje.

Množina “od kojih” (*para tinon*) sugerira da je Timotej, pored Pavla, imao i druge učitelje... Među njima su sigurno bile Timotejeva majka i baka, s kojima je dijelio istu vjeru.

Međutim, ovo “osobno iskustvo” prvenstveno je povezano s Timotejevim iskustvom i Pavlovim učenjem te stoga “tradicija” spada u *apostolsku* tradiciju.<sup>4</sup> S takvim razumijevanjem, primarni izvor za opremanje “Božjeg čovjeka”, za one koji imaju pristup tradiciji i Pavlovim učenjima preko Novog zavjeta, obuhvaća barem Djela i Pavlove poslanice.

Pavao podsjeća Timoteja i čitatelje trećeg poglavlja Druge poslanice Timoteju, zašto Duh Sveti ima prvenstvo kao “glavni alat”. Prvo, “sveta pisma” pružaju “mudrost za spasenje”; sljedeće, ona su “Bogom nadahnuti” i konačno, ona su “korisna za pouku, za uvjeravanje, za ispravljanje ili poboljšavanje i za obuku ili discipliniranje u pravednosti”. Vrhunac Pavlove potvrde za uporabu “svetih pisama” je u svrhu osposobljavanja “Božjeg čovjeka” da bude *artios* (što se različito prevodi kao “potpun, adekvatan, podoban ili spreman”) i *eksertismenos* (“potpuno pripremljen”) za svako dobro djelo.

Pisma “upućuju” ili “čine mudrim” Božjeg čovjeka za (*eis*) spasenje. Pavao se u ovom kontekstu ne bavi evangelizacijom, već ukazuje na Pisma koja mogu Timoteju pomoći razumjeti mnoge aspekte i implikacije spasenja. Možda se “spasenje” o kojem Pavao piše može izraziti kao “život koji je spasenje donijelo”. No Pavao će brzo podcrtati da se Pisma moraju koristiti i primjenjivati “po vjeri u Isusa Krista”. Pavlov argument u ovom odlomku nije opravdanje po vjeri, već radije izazov da se Pismo koristi za prekopavanje po stvarnostima koje donosi spasenje, no uvijek po iskustvu vjere u Isusa Krista. Kristov učenik stječe mudrost i prima upute iz svetog teksta jer vjeruje ne samo da je živi Krist konačni autor drevnih spisa, već i da ih oživljava i izriče sadašnju mudrost za spasenje. Autor “koristi taj izraz da bi potvrdio da sveti spisi, u kojima je Timotej odgajan od mladosti, objašnjavaju spasenje u svjetlu poruke o Isusu Kristu” (Collins, 262).

Razne tvrdnje iznesene su u vezi sa značenjem ovog novog izraza “Bogom nadahnuti” (koristi se samo na ovom mjestu u Novom zavjetu). Debate su dovele do prekinutih osobnih odnosa, razdora crkve pa čak i stvaranja novih zajedništva i denominacija – sve na temelju prevođenja i shvaćanja ovog izraza (*theopneustos*). Debate su se još više zagrijale, posebno u SAD-u oko postavljanja riječi “svako” (*pasa*). Je li “svako pismo je Bogom nadahnuti” ili “svako Bogom na-

4 Akvinski, u svojim *Komentarima poslanica Sv. Pavla Timoteju, Titu i Filemonu* izriče opće prihvaćeno tumačenje da je Pavao bio Timotejev učitelj “koji nije spoznao [evandjelje] ni po čovjeku ni od čovjeka, kao što kaže u Galaćanima 1,12”. (Također vidi Dibelius i Conzelmann, 119, koji tvrde da je Timotejevo iskustvo vjere koje dijeli s majkom i bakom sekundarno onome što je naučio od Pavla.)

dahnuto pismo je...?” Dobri ljudi solidne stručnosti razlikuju se u mišljenju, no “drevne rabinske tradicije biblijskog tumačenja sugeriraju da je svaki dio Pisma važan.” (Collins, 268). Dibelius i Conzelmann daju komentar koji uvelike pomaže: “Naglasak odlomka bez sumnje stoji, ne na ideji nadahnuća, već na korisnosti nadahnutih pisama” (Dibelius i Conzelmann, 120). Važno je slijediti tvrdnju pisca. Ranije u ovoj poslanici, autor je upozorio Timoteja na opasnosti “prepiranja oko riječi” (2,14). Poanta teksta je sljedeća: Bog je bio, a i sada je uključen u Sveto pismo.

Nakon što je ustvrdio božanski odnos s Pismom, Pavao Timoteju naglašava božansku korisnost svetih tekstova. Premda je glavni izazov ove poslanice upućen Timoteju da se bavi poučavanjem (2 Tim 2,24-25) kao i ispravljanjem, uvjeravanjem i ohrabivanjem (2 Tim 4,2), za članove crkve u kojoj on treba raditi, korisnost počinje s Timotejem. On je taj koji je iskusio “polaganje ruku” (1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6). Pavao je poučio Timoteja: “Postaraj se da se pokažeš prokuššan pred Bogom kao radnik, koji se nema što stidjeti, *koji pravo upravlja riječju istine*” [Šarić] (kurziv autorov) (2,15). Daljim proširenjem ta “korisnost” je za “sve i svakoga” tko želi biti “Božji čovjek”. Čitatelj ovog teksta trebao bi prvo biti učenik. Čitatelji i tumači ovog odlomka željni su biti učitelji i poučavatelji prije nego što će postati učenici i proučavatelji svetih tekstova. Odsutnošću glagola (biti) prenosi se ideja neprestane aktivnosti. Pismo nastavlja biti korisno za Božjeg čovjeka, da bi mogao biti potpun i potpuno opremljen za svoj rad. Premda se priznaje da se “relevantnost Pisma očituje u njegovoj potpunoj dostatnosti za kršćansko življenje” (Towner, 201) te se stoga može primijeniti na sve vjernike, kontekst ukazuje na to da je Pavao imao prvenstveno Timoteja na umu. Towner je vrlo konkretan u svom pažljivo razrađenom i cjelovitom komentaru kada piše “svrha prema kojoj se kreće Pavlova logika je opremanje Timoteja ...” (2006:593). Towner nastavlja pisati o mom predmetu: “Raznovrsne uporabe Pisma prvo čine Božjeg *anthroposa* sposobnim, vještim ili čak potpunim, to jest, potpuno opremljenim za zadatak” (2006:593). U nastojanju vjerne primjene teksta, ovo mora uključivati glavnog vođu svake zajednice.

Primarna funkcija ili “korisnost” Pisma o kojoj Pavao govori, određena je s četiri prepozicijske fraze, a svaka koristi isti grčki prijedlog *pros* (“za pouku, za ukor, za ispravljanje i za odgoj u pravednosti”). Opći izraz “pouka” (*didaskalia*) može označavati “sadržaj onoga što se poučava ili aktivnost poučavanja” (Towner, 590). U kontekstu gdje je “Pismo” predmet rasprave, “sadržaj Pisma” je ono što je prvenstveno korisno. Učiti mnoge predmete i ideje može biti korisno, no temeljni kurikulum za neprestano obrazovanje pastora uvijek mora biti Sveto pismo. Jer Pismo je “živo” (Hebrejima 4,12), nikada statično, ostaje svježije, puno implikacija i aplikacija za aktivan život službenika.

Nakon općenitog izraza, Pavao određuje korisnost Pisma s dva izraza (*pros*

*elegmon* i *pros epanorthosin*)<sup>5</sup> koji su gotovo istoznačni, no važno je zamijetiti u čemu se razlikuju. Imenica *elegmon* označava aktivnost koja se u engleskim verzijama prevodi različito, kao “ukor” (TNIV), “osvjedočavanje o grijehu”, “prigovor” ili “prijekor” (NRSV). “Izraz pokriva spektar aktivnosti povezanih s postupkom u kojem se nekoga osvještava o grijehu” (Towner, 591). U konačnici, osvjedočenje o grijehu je uloga Duha Svetoga (Ivan 16,8), no Pismo postaje njegov alat u neprestanom procesu usavršavanja Božjeg čovjeka. Od pogrešaka u etičkom ponašanju do zloporabe odnosa, Duh Sveti će upotrijebiti “svoj mač” (Efežanima 6,17) da bi osvjedočio. Ako je *elegmon* (ukor) negativan, a takva uporaba Pisma od strane Duha bolna, izraz *epanorthosin* (popravljanje) je pozitivniji. “Nalazimo ga u epigrafskim zapisima u smislu obnove, popravka ili ponovne izgradnje. Kada se koristi za osobe, taj izraz sugerira promjenu u svrhu poboljšanja” (Collins, 264). Nije da Pismo osvjedočenjem samo ukazuje na ono što je “krivo”, već kada Božji čovjek proučava svete tekstove, Duh Sveti ih koristi za ispravljanje i poboljšanje. Taj proces nije u svrhu nametanja osjećaja krivnje, već u svrhu omogućavanja Božjem čovjeku da bude potpuno pripremljen i spreman činiti Božje djelo, sa srcem i životom koji su očišćeni djelovanjem Duha, korištenjem njegovog alata, Pisma.

Dok Pavao završava popis korisnosti Pisma, on ga definira kao korisno za proces “odgoja u pravednosti”. Odgoj (*paideia*) “je bio dominantan koncept u grčko-rimskoj kulturi. Nije obuhvaćao samo obrazovanje ili pouku, već i korektivni element discipline” (Towner, 591). Svaki stručnjak zna da je pouka samo prvi korak u odgoju. Pouka se mora koristiti i zatim prakticirati pod budnim okom učitelja. Maestro može objasniti princip sviranja glazbenog instrumenta, no samo discipliniranom vježbom učenik može postati glazbenikom. Tako je i s “odgojem u pravednosti”. Ta pravednost nije “uračunata pravednost” o kojoj Pavao piše u poslanici Rimljanima. Točnije, ona “odražava helenističko-židovsku ideju ispravnog odnosa s Bogom i drugima” (Collins, 265). To je proces postajanja poput Boga. Pismo određuje vježbe koje treba vježbati, kao što su molitva i post, no istovremeno određuje kako će netko vježbati (Matej 6,5-18). Pismo pruža modele koje treba slijediti. Potiče svakodnevnu praksu. Molitve u Psalmima nisu samo za čitanje, treba ih moliti. Sveto Pismo je, između ostalog, vježbenica za odgoj Božjeg čovjeka u pravednosti. Kao što glazbenik redovito i sustavno izvodi vježbe, ne za priredbe već da bi mogao izvoditi velika kompozitorska djela, tako i “Božji čovjek” pronalazi i izvodi vježbe koje se nalaze u Pismu da bi mogao živjeti ispravno “u odnosu s Bogom i drugima”. Živjeti sa, i živjeti u, Svetim tekstovima, omogućava proces po kojemu osoba može ispravno živjeti u svijetu i

5 Od Collinsa saznajemo da se ovi izrazi ne mogu naći ni na kojem drugom mjestu u Novom zavjetu (Collins, 264).

ispravno se odnositi prema drugima.

Pavao piše svom mladom štićeniku i postavlja mu izazov da koristi Pismo dok poučava, ispravlja i vrši sve svoje pastoralne dužnosti. Međutim, u neposrednom kontekstu nalazi se i izazov da Timotej dopusti Bogom nadahnutoj riječi *da njemu* (kurziv autorov) bude korisna, da bi on (Timotej) mogao “biti spreman (*artios*) i potpuno pripremljen za svako dobro djelo” (2 Timoteju 3,17).

## Zaključak

Kao što je Pismo trebalo biti Timotejev alat, da ga koristi za svoju osobnu pouku, osvjedočenje, ispravljanje i odgoj u pravednosti, isto tako treba biti glavni pastovor alat u neprestanom procesu opremanja. Možda Biblija ima i druge načine uporabe u pastoralnoj aktivnosti. Za neke je to dio prikladne nošnje za propovjedaonicom. Osoba je mora nositi i ispravno držati dok izriče propovijed. Za neke je to knjiga ideja za propovijed ili “album” za propovijedi koje su ispropovijedane, a koje treba ponovo proučiti i propovijedati. Čovjek od rasprave smatra da je Biblija konačna riječ za njegove “dokazne tekstove”. Kao dio namještaja, treba je postaviti na primjetno mjesto na radnom stolu svakog pastora. Moguće je da postoji toliko načina uporabe drevnog teksta koliko je pastora u crkvama. Pitanje koje nameće 3. i 4. poglavlje Druge poslanice Timoteju bavi se uporabom Biblije kao glavnog alata za neprestano usavršavanje pastora.

U knjizi koja potiče na razmišljanje, *Eat This Book [Jedi ovu knjigu]*, Eugene H. Peterson postavlja pastorima izazov da jedu Bibliju. On zapisuje da “kao što pas žvače kost, trebamo žvakati tekst, zadržavati se na Božjoj riječi, meditirati o njoj danju i noću” (Peterson, 2). Bonhoeffer je postavio izazov svojim studentima u Finkenwaldeu (a možda i nama) da “živimo s tekstem” tjedan ili mjesec dana. Predložio je da prva riječ koju čujemo svaki dan bude Božja riječ.

Na imenovanju se moglo čuti “Pismo je korisno...” Pred pastorom je izazov da ga koristi onako kako je Pavao naumio i kako ga je Pavao koristio. Njegove završne riječi Timoteju bile su “Gledaj da dođeš brzo k meni... donesi mi knjige, osobito pergamene” (2 Timoteju 4,9-13). Dok su ga pripremala za život, Sveta pisma bila su neprestana priprema za ono što slijedi.

## Literatura

Aquinas, Thomas (2007). *Commentaries on St. Paul's Epistles to Timothy, Titus, and Philemon* (Translated and Introduction by Chrysostom Baer,) South Bend: St Augustine's Press.

Bonhoeffer, Dietrich (1995). *Life Together and Prayerbook of the Bible* (Dietrich

- Bonhoeffer Works, Vol. 5 Translated by Daniel W. Bloesch). Minneapolis: Fortress Press.
- Collins, Raymond (2002). *I & II Timothy and Titus A Commentary*. The New Testament series. Louisville: Westminster John Knox Press.
- Dibelius, Martin i Conzelmann, Hans (1972). *The Pastoral Epistles* (Translated by Philip Buttolph and Adela Yarbro). Philadelphia: Fortress Press.
- Fee, Gordon D. (1988). *1 and 2 Timothy*. New International Biblical Commentary. Peabody: Hendrickson.
- McGrath, Alister E. (2011). *Christian Theology: An Introduction*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Metaxas, Eric (2010). *Bonhoeffer Pastor, Martyr, Prophet, Spy A Righteous Gentle VS. The Third Reich*. Nashville: Thomas Nelson.
- Peterson, Eugene H. (2006). *Eat This Book*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Quinn, Jerome D. (1990). *The Letter to Titus – A New Translation with notes and Commentary and An Introduction to Titus, I and II Timothy, The Pastoral Epistles*. The Anchor Yale Bible series. New Haven: Doubleday.
- Towner, Philip H. (1994). *1-2 Timothy & Titus*. The IVP New Testament Commentary series. Dovers grove: IVP Academic.
- Towner, Philip H. (2006). *The Letters To Timothy and Titus*. The new International Commentary of the New Testament. Grand Rapids: Eerdmans.

*Preveo Goran Medved*

Thomas Sibley

### **The Primary Tool of the Pastor**

#### **Abstract**

The place and importance of Scripture as the primary tool to be used by that pastor is often affirmed at the beginning of his ministry but is often marginalized in the press of ministerial activities. This article is a brief study of 2 Timothy 3:10-16 and the importance and use of Scripture in the perfecting of the “man of God” for his work of ministry. It is a plea for the pastor to allow the Holy Spirit to use the Scripture to continually prepare him for his role of Pastor.

